Europa-Parlamentet
2024-2029

Regionaludviklingsudvalget

2026/2027(INI)

23.6.2026

UDKAST TIL BETÆNKNING

"Samhørighedspolitik – drivkraften for gennemførelsen af EU's dagsorden for byer"
(2026/2027(INI))

Regionaludviklingsudvalget

Ordfører: Denis Nesci

PR_INI

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE 8

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

"Samhørighedspolitik – drivkraften for gennemførelsen af EU's dagsorden for byer" (2026/2027(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til artikel 14, 174, 175, 177 og 349 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1060 af 24. juni 2021 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik (forordningen om fælles bestemmelser),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1058 af 24. juni 2021 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1059 af 24. juni 2021 om særlige bestemmelser for målet om europæisk territorialt samarbejde (Interreg), der støttes af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og de eksterne finansieringsinstrumenter,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling,

– der henviser til Urbact-programmet for bæredygtigt bysamarbejde, der blev oprettet i 2002,

– der henviser til det nye Leipzigcharter – byernes forandringspotentiale til gavn for almenvellet, der blev vedtaget på det uformelle ministermøde om byanliggender den 30. november 2020,

– der henviser til den territoriale dagsorden 2030 – en fremtid for alle steder, der blev vedtaget på det uformelle møde mellem ministrene med ansvar for fysisk planlægning, territorial udvikling og/eller territorial samhørighed den 1. december 2020,

– der henviser til Ljubljanaaftalen af 26. november 2021, som styrker EU's dagsorden for byerne, der blev oprettet i Amsterdam den 30. maj 2016,

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 15. september 2021 med titlen "Det nye europæiske Bauhaus: Smukt, bæredygtigt, sammen" (COM(2021)0573),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 3. december 2026 med titlen "EU's dagsorden for byer: drivkraften bag vækst og velstand"(COM(2025)0739),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 16. december 2026 med titlen "Den europæiske plan for økonomisk overkommelige boliger" (COM(2025)1025),

– der henviser til sin beslutning af 9. september 2015 om den bymæssige dimension af EU's politikker (2014/2213(INI))[1],

– der henviser til sin beslutning af 3. juli 2018 om byers rolle i Unionens institutionelle ramme (2017/2037(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 20. maj 2021 om vending af den demografiske udvikling i EU's regioner ved hjælp af samhørighedspolitikkens instrumenter (2020/2039(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 15. februar 2022 om udfordringer for byområder i tiden efter covid-19 (2021/2075(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 14. september 2022 om det nye europæiske Bauhaus (2021/2255(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 9. maj 2023 om den nye EU-ramme for mobilitet i byer (2022/2023(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 8. maj 2025 om den 9. rapport om økonomisk og social samhørighed (2024/2107(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 10. september 2025 om samhørighedspolitikkens investeringers rolle i løsningen af den nuværende boligkrise (2024/2120(INI)),

– der henviser til sin beslutning af 10. marts om Boligkrisen i Den Europæiske Union med det formål at fremsætte forslag om løsninger til anstændige, bæredygtige og økonomisk overkommelige boliger (2025/2070(INI)),

– der henviser til forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2028-2034, som blev fremlagt af Kommissionen den 16. juli 2025 (COM(2025)0571),

– der henviser til sin beslutning af 28. april 2026 om forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2028-2034 (COM(2025)0571 – C10-0000/2025 – 2025/0571R(APP)),

– der henviser til Regionsudvalgets årlige rapport for 2025 om regionernes og byernes tilstand,

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IP0307.

– der henviser til udtalelse af ... 2026 fra Regionsudvalget,

– der henviser til udtalelse af ... 2026 fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg,

– der henviser til forretningsordenens artikel 55,

– der henviser til betænkning fra Regionaludviklingsudvalget (A10-0000/2026),

A. der henviser til, at indbyggerne i byer og andre byområder udgør omkring tre fjerdedele af EU's befolkning;

B. der henviser til, at byer spiller en central rolle for Europas økonomiske og sociale vitalitet, og at deres bæredygtige udvikling styres af centrale EU-instrumenter såsom Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og EU's dagsorden for byerne;

C. der henviser til, at byområder tynges af nye udfordringer, herunder udfordringer som følge af befolkningstilvandring og stigende boligpriser;

D. der henviser til, at EU's samhørighedspolitik bør bidrage til et tilgængeligt boligmarked med boliger til overkommelige priser for alle mennesker i EU, navnlig familier og unge;

E. der henviser til, at EU's dagsorden for byerne skitserer Den Europæiske Unions vision og politikker samt en række tiltag for byer af alle størrelser;

F. der henviser til, at det europæiske initiativ for byområder indtager en afgørende rolle med hensyn til at styrke byerne ved at yde finansiel støtte, fremme innovation og øge kapaciteten til at gennemføre byudvikling i hele Den Europæiske Union;

G. der henviser til, at dagsordenens succes afhænger af en meningsfuld inddragelse af byerne i processen med at udarbejde politikkerne gennem en stedbaseret tilgang og en effektiv flerniveaustyring, som er i overensstemmelse med partnerskabsprincippet;

H. der henviser til, at en styrkelse af den administrative kapacitet kræver forenklede administrative procedurer, målrettet teknisk bistand og kapacitetsudviklingsmekanismer, der er tilpasset byer af alle størrelser;

I. der henviser til, at byernes strategiske rolle ikke i tilstrækkelig grad anerkendes i forslaget til nationale og regionale partnerskabsplaner;

Byernes rolle som centrale aktører i Unionen og grundpiller i samhørighedspolitikken

1. glæder sig over Europa-Kommissionens meddelelse med titlen "EU's dagsorden for byer": drivkraften bag vækst og velstand", som fastlægger en omfattende ramme for byudvikling i Den Europæiske Union;

2. henleder opmærksomheden på de resultater, der er opnået i tidens løb, fra Amsterdampagten til den territoriale dagsorden 2030;

3. understreger, at byerne spiller en fremtrædende rolle med hensyn til at håndtere de vigtigste europæiske udfordringer og derfor ikke blot skal omsætte EU's politikker i praksis, men også medvirke til at fastlægge disse;

4. glæder sig over midtvejsevalueringen af samhørighedspolitikken, som har gjort det muligt på effektiv vis at omfordele ressourcer til nye prioriteter; glæder sig også over initiativerne vedrørende princippet om retten til at forblive og vedrørende øer, kystregioner og regioner i den yderste periferi;

5. anerkender byernes rolle som drivkræfter for økonomisk vækst, innovation, kultur, uddannelse og den europæiske konkurrenceevne samt centre for tiltrækning af talenter, investeringer og økonomisk aktivitet;

6. understreger, at social og territorial samhørighed udgør et væsentligt element i en bæredygtig byudvikling;

7. fremhæver byernes rolle med hensyn til at styrke sikkerheden;

8. anerkender, at boligkrisen er en af de vigtigste politiske prioriteter; fremhæver de lokale myndigheders centrale rolle i fastlæggelsen af effektive boligstrategier og hilser den kommende europæiske plan for økonomisk overkommelige boliger velkommen;

9. understreger vigtigheden af princippet om retten til at forblive forstået som menneskers ret til at kunne vælge, om de vil bo, arbejde og opbygge deres fremtid i det område, som de betragter som deres hjem;

10. fremhæver byernes rolle med hensyn til at levere væsentlige kvalitetstjenester, herunder tjenester med hensyn til transport, uddannelse, sundhedspleje og beskæftigelse; opfordrer til at fremme investeringer i bæredygtig mobilitet, offentlige transportsystemer og sikkerhed i det offentlige rum med særligt fokus på kvinder og sårbare grupper;

11. anerkender sportens rolle som et redskab til at fremme sundhed, trivsel og social integration;

12. fremhæver det potentiale, som innovation, digitalisering og kunstig intelligens rummer med hensyn til at forbedre byplanlægning, energieffektivitet, luftkvalitet, mobilitet og offentlige tjenester, herunder sundhedstjenester;

13. minder om nødvendigheden af at støtte forskning og udvikling af innovative løsninger til forebyggelse og håndtering af naturkatastrofer;

Fremtidige udfordringer: en EU-dagsorden, der tilgodeser byernes behov

14. bemærker, at byerne, for at EU-dagsordenen for byer kan blive en succes, skal spille en rolle i alle faser af beslutningsprocessen; opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at styrke partnerskabsprincippet og flerniveaustyringen, således at de lokale og regionale myndigheder sikres en struktureret rolle i udformningen, programmeringen og gennemførelsen af EU-politikkerne;

15. understreger nødvendigheden af at styrke byernes administrative kapacitet og forenkle adgangen til EU-finansiering;

16. opfordrer Kommissionen til at udvikle den fremtidige platform for byer som en virkelig

europæisk kvikskranke, hvor oplysninger om tilgængelig finansiering, teknisk bistand, bistand til projektudformning og udveksling af god praksis er samlet med henblik på at omsætte projektidéer til konkrete investeringer;

17. understreger, at der i den fremtidige flerårige finansielle ramme (FFR) skal afsættes tilstrækkelige ressourcer til bæredygtig byudvikling; opfordrer medlemsstaterne til at udvise større ambitioner med hensyn til tildelingen af ressourcer til byer inden for rammerne af de fremtidige nationale og regionale partnerskabsplaner og EU-faciliteten og minder om, at en minimumstærskel på 8 % af EFRU-midlerne i perioden 2021-2027 var fastsat hertil;

18. fremhæver den centrale rolle, som det europæiske initiativ for byområder og Urbact-programmet spiller med hensyn til at støtte innovation, eksperimenter, udvikling af administrative kapaciteter og udveksling af god praksis mellem byer;

19. understreger, at støtte til byer ikke blot skal sikres ved hjælp af samhørighedspolitikken, men også gennem andre EU-instrumenter, herunder Den Europæiske Fond for Konkurrenceevne, Horisont Europa, Erasmus+ og AgoraEU; tilskynder endvidere til anvendelse af offentlig-private partnerskaber for at mobilisere yderligere investeringer;

20. understreger værdien af integrerede territoriale investeringer;

21. opfordrer til at vie små og mellemstore byer, byer på øer, kystbyer og byer i indre områder særlig opmærksomhed, idet deres særlige demografiske, økonomiske og territoriale udfordringer anerkendes, og idet de sikres passende adgang til EU-finansiering og til udviklingsmuligheder;

22. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen.

BEGRUNDELSE

Denne betænkning udspringer af den erkendelse, at byer og byområder i dag udgør Den Europæiske Unions økonomiske, sociale og produktive hjerte.
Omkring tre fjerdedele af EU-borgerne bor i byområder, og det er netop i byerne, at de hovedudfordringer, som Europa står over for, kommer til udtryk: adgang til boliger, økonomisk konkurrenceevne, energipres, social inklusion, sikkerhed, mobilitet, modstandsdygtighed og digital omstilling. Byerne er samtidig de steder, hvor en stor del af EU's politikker udmøntes i praksis, og hvor der kan fremkomme innovative løsninger, som kan kopieres i hele Unionen.

I betænkningen ses der med velvilje på den nye EU-dagsorden for byer, som Kommissionen har fremlagt, og værdien af en politisk ramme med det formål at styrke den bymæssige dimension af EU's politikker anerkendes. Navnlig anerkendes den centrale rolle, som samhørighedspolitikken og de europæiske instrumenter vedrørende bæredygtig byudvikling spiller, og som i de seneste år har bidraget til at støtte investeringer, innovation og modstandsdygtighed i byområder.

Betænkningen fremhæver endvidere de vigtige resultater, der allerede er opnået gennem den af Kommissionen foreslåede midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken, som har gjort det muligt for medlemsstaterne hurtigt at tilpasse sig de prioriteter, der er opstået i de seneste år. Navnlig har omfordelingen af ressourcer til strategiske sektorer såsom økonomisk overkommelige boliger, energiomstilling, infrastruktur, vandforvaltning, konkurrenceevne og modstandsdygtighed gjort det muligt at øge støtten til europæiske byer og borgere i en situation med flere samtidige kriser og nyt økonomisk og socialt pres.

Om end Kommissionens tilgang hilses velkommen i betænkningen, fremhæves det, at det er nødvendigt yderligere at styrke byernes rolle i EU's styreformer. Lokale og regionale myndigheder kan ikke betragtes udelukkende som "omsættere" af EU's politikker i praksis, men må anerkendes som egentlige aktører i udformningen af politikkerne. Byerne er reelt det forvaltningsniveau, der er tættest på borgerne, og hvor en væsentlig del af de europæiske investeringer gennemføres konkret.

Partnerskabsprincippet og flerniveaustyring skal af den grund anvendes mere konkret og effektivt for at sikre en struktureret og permanent inddragelse af byerne i de europæiske beslutningsprocesser, herunder inden for rammerne af de fremtidige nationale og regionale partnerskabsplaner.

I betænkningen udtrykkes der desuden bekymring over, at det nuværende forslag til nationale og regionale partnerskabsplaner ikke i tilstrækkelig grad anerkender den bymæssige dimension og ikke giver tilstrækkelige garantier for inddragelsen af byerne i programmeringen og gennemførelsen af investeringer. Det er imidlertid vigtigt, at medlemsstaterne sikrer en effektiv inddragelse af byernes myndigheder, således at de europæiske prioriteter kan blive afstemt med områdernes konkrete behov gennem en ægte stedbaseret tilgang.

Et af de centrale emner, som behandles i betænkningen, er boligkrisen, som i dag er blandt de vigtigste sociale og økonomiske nødsituationer i de europæiske byer. De voksende

vanskeligheder med at få adgang til økonomisk overkommelige boliger skærper de sociale og territoriale uligheder og indvirker negativt på arbejdskraftens bevægelighed, den økonomiske konkurrenceevne og den sociale sammenhængskraft. I betænkningen modtages den af Kommissionen bebudede plan for økonomisk overkommelige boliger derfor med velvilje, og nødvendigheden af at mobilisere såvel offentlige investeringer som privat kapital, herunder gennem offentlig-private partnerskaber og samhørighedspolitiske instrumenter, fastholdes.

I den forbindelse henvises der atter til vigtigheden af princippet om retten til at forblive, som Europa-Kommissionen for nylig fremhævede, dvs. menneskers ret til at kunne vælge, om de vil bo, arbejde og opbygge deres fremtid i det område, som de betragter som deres hjem; Boligspørgsmålet er i virkeligheden mere omfattende, idet det også vedrører adgangen til tjenester, kvaliteten af sociale relationer og individets mulighed for at deltage fuldt ud i samfundslivet.
Tilvejebringelse af økonomisk overkommelige boliger, kvalitetstjenester, økonomiske muligheder og effektiv infrastruktur er afgørende, ikke blot for at styrke den sociale samhørighed, men også for at bekæmpe territorial udelukkelse, social tilbagetrækning blandt unge og affolkning.
Dette er grundlæggende forudsætninger for at tackle de demografiske udfordringer, som mange europæiske byer kæmper med, støtte stiftelsen af nye familier, gøre det muligt for unge at blive i området og bidrage til at skabe en situation, som er gunstigere for familieforøgelser og generationsskifte.
Samhørighed i relationer og lokalsamfundsbaseret socialt velbefindende skal derfor integreres i bystrategierne, der bør omfatte planlægning og vedligeholdelse af lokal infrastruktur som noget strukturelt og ikke som et restelement. Byerne skal sættes i stand til at tilbyde bæredygtige og tilgængelige levevilkår, navnlig for unge, familier og sårbare grupper.

I betænkningen fremhæves det desuden, at boligspørgsmålet skal løses ved hjælp af en integreret tilgang, dvs. ikke blot gennem opførelse af nye boliger, men også ved at opgradere den eksisterende bygningsmasse, idet de særlige lokale forhold og principperne i det nye europæiske Bauhaus respekteres. Byerne skal grundet nærheden til borgernes konkrete behov spille en central rolle i udformningen og gennemførelsen af disse strategier.
Samtidig understreges det i betænkningen, at det er vigtigt at sikre væsentlige bytjenester af høj kvalitet, herunder inden for transport, uddannelse, sundhedspleje, beskæftigelse og sikkerhed i det offentlige rum. Byerne er centrale knudepunkter for mobilitet, økonomisk produktivitet og adgang til muligheder, men må skuldre tiltagende udfordringer med hensyn til trængsel, sikkerhed og pres på den offentlige infrastruktur. Betænkningen støtter derfor målrettede investeringer i bæredygtig mobilitet, multimodale knudepunkter og effektive og tilgængelige offentlige transportsystemer.

Sikkerhed i byerne, såvel reel som oplevet, er et andet centralt element. Byplanlægningens og den offentlige infrastrukturs kvalitet kan bidrage væsentligt til at øge borgernes sikkerhed og livskvaliteten i byerne, herunder gennem tilgængelige offentlige rum, tilstrækkelig belysning og sikre transportmuligheder, navnlig for sårbare personer og kvinder, som ofte er ofre for aggression. En sikker by fremmer social samhørighed, demokratisk deltagelse og livskvalitet.

I betænkningen anerkendes sportens rolle som et redskab til at styrke sundhed, social inklusion og unges deltagelse, og det fremhæves som vigtigt at sikre, at der i byer af alle størrelser findes tilgængelig sportsinfrastruktur af høj kvalitet.

Der henvises også til den rolle, som innovation, digitalisering og nye teknologier spiller for europæiske byers fremtid. Anvendelse af kunstig intelligens og avancerede digitale værktøjer kan bidrage til at forbedre byplanlægningen, energieffektiviteten, leveringen af sundhedsydelser, trafikovervågningen og -styringen, luftkvaliteten samt forvaltningen af offentlige tjenester og gøre byerne mere intelligente, bæredygtige og modstandsdygtige. Det er samtidig afgørende, at der ved udviklingen og anvendelsen af kunstig intelligens fastholdes en menneskecentreret tilgang, hvor individet, borgernes rettigheder og forbedringen af livskvaliteten stilles i centrum for den teknologiske innovation.

Afgørende er det også at støtte forskning i og udvikling af avancerede løsninger til forebyggelse og håndtering af de naturkatastrofer og ekstreme klimahændelser, som det europæiske område stadigt hyppigere hjemsøges af. Investeringer i byernes modstandsdygtighed og tilpasningsevne er en strategisk prioritet for borgernes sikkerhed og den territoriale udviklings bæredygtighed.

Et andet grundlæggende aspekt vedrører styrkelsen af den administrative kapacitet i byerne, navnlig de små og mellemstore, som ofte oplever større vanskeligheder med hensyn til adgangen til EU-finansiering og udformningen af interventioner. Betænkningen understreger derfor behovet for at mindske bureaukratiet, forenkle procedurerne og forbedre den indbyrdes koordinering af europæiske instrumenter og programmer med henblik på at undgå fragmentering og overlapninger. I den forbindelse hilses idéen om en særlig europæisk platform for byer velkommen. Dette instrument bør udvikle sig til en fuldt udbygget europæisk kvikskranke for bymyndigheder, som på ét sted giver adgang til alle tilgængelige finansieringsmuligheder på europæisk plan, tekniske bistandstjenester, kapacitetsopbygningsaktiviteter og værktøjer til udveksling af god praksis. Målet bør være at ledsage de lokale forvaltninger gennem projekternes samlede livscyklus og gøre det lettere at omsætte idéer til konkret handling til gavn for borgerne. Små og mellemstore byer, byer på øer og landdistrikter, der står over for ekstra udfordringer, hvis administrative kapacitet ofte er begrænset, og som møder større vanskeligheder med at få adgang til EU-midler, bør nyde særlig opmærksomhed.

Betænkningen støtter herudover styrkelsen af de særlige europæiske instrumenter for byudvikling såsom det europæiske initiativ for byområder og Urbact, hvis værdi med hensyn til at støtte innovation, kapacitetsopbygning, udveksling af god praksis og samarbejde mellem europæiske byer anerkendes. Små og mellemstore byer, der udgør en væsentlig del af den europæiske territoriale struktur, men ofte har færre administrative og finansielle kapaciteter, bør vies særlig opmærksomhed. I den forbindelse kan fremme af netværk af byer og af fælles projekter lette adgangen til EU-midler og styrke territorialt samarbejde.

Endelig gentages det i betænkningen, at der i den fremtidige samhørighedspolitik og den flerårige finansielle ramme for 2028-2034 skal sikres tilstrækkelige ressourcer til den bymæssige dimension. Samhørighedspolitikken er fortsat det vigtigste europæiske investeringsredskab til støtte for byer og skal bibeholde en stærk territorial dimension, der er i stand til at tilgodese områdernes særlige karakteristika og behov.

Kommissionens forslag er i den forbindelse et vigtigt udgangspunkt, men det vil være nødvendigt yderligere at styrke den bymæssige dimension i fremtidige europæiske finansielle instrumenter. Navnlig understreges behovet for at sikre et passende niveau af øremærkning til byer, herunder inden for rammerne af de fremtidige nationale og regionale partnerskabsplaner

og EU-faciliteten, for at undgå, at den fleksibilitet, som den nye finansielle arkitektur rummer, skal resultere i en reduktion af investeringerne i byudvikling.

I betænkningen opfordres medlemsstaterne derfor til at være mere ambitiøse, hvad angår tildelingen af ressourcer til bypolitikker, og at anerkende byernes strategiske rolle for social samhørighed, europæisk konkurrenceevne og innovation.

Endelig er det afgørende at forenkle adgangen til EU-midler og at mindske fragmenteringen og overlapningerne mellem finansielle instrumenter for at gøre det muligt for lokale myndigheder, navnlig små og mellemstore byer, mere effektivt at udnytte de muligheder, der er til rådighed.